

לפני 25 שנה

שוער נבחרת הכדורגל הלאומית, יעקב חודורוב, תאר תחת הכותרת „אני, מינרו וכל השאר” את סיור נבחרת הפועל בארצות-הברית ואת פגישתו בכוכבת-הקולנוע מרילין מנרו. כשער הנלווין: ציור ציביוני להגיהשבוועת.

גליון „העולם הזה” שראה אור השבוע לפני 25 שנה בדיוק, פורסם תחת הכותרת „איחוד הירדן” את מאמרו של אורי אמר, העוסק בתוכנית המקורית הראשונה לפדרציה בין ישראל, פלסטין וירדן, מסגרת שתשלב ב„איחוד העמים השמיים”. תחת הכותרת „הזרתי עכשיו מפטרה!” הביאה חוזה מרשל, צעירה נוצרית ילידת אנגליה שהתגוררה ביפו, את רשמיה מסלע ארם, אשר כמותה תקופה שימש מוקד משיכה לצעירים ישראלים נועזים ונבנה מחירי-דמים גבוה. שלית השבועון למורת-הרחוק, רפי נלסון, הביא תחת הרשימה „להבות מול ראגנון” את סיפור האיש שאחזה בחררי-המכונות כאוניה שבה עבד, מל חוסי כורמה.

יעקב חרותי משתחרר * כלנת-תורם *

משורר-הכותל ו„ברית-הביריונים” * בן-גוריון ונחום המדעי

„העולם הזה” 1025, 2.6.1957

של השופטת שמיר שאימתה, בהחלטתה שלא לשהר את חרותי בערבות, ידיעה אחרת שפורסמה בשעתו בהעולם הזה ושי-זכתה להכחשות נועמות של ראשי מנגנון החושך. „קיומה של העבירה המיוחסת לנאשם,” קבעה השופטת „היה ידוע לי שילטונות הנוגעים בדבר כבר במרץ 1956.”

עסקים

בעזרת השם המושאל

כאשר הגיע רחמים כלנתאר לביקור בלונדון, לפני שלושה שבועות, נתקבל בכל הכבוד המגיע לסגן ראש עיריית ירושלים. בין השאר רואיין על-ידי כתב ג'ואיש כרוניקל והצהיני, כי בחקר את בעיות התברואה של בירת האימפריה הבריטית, לשם השוואה עם השירותים המקבילים של בירת ישראל.

גליון העתון, שהגיע לירושלים, הדהים את חבריו של כלנתאר במועצת-העירייה. הם פנו בשאלה לראש-העיר גרשון אגרון, ביקשו לדעת פרטים נוספים על השללי חות. אך הסתבר כי סגן ראש-העיר הדתי, שבבד לפני תישעה חדשים במיפלגתו ועבר למפא"י, נסע לחוף-לארץ לא מטעם העירייה, אלא מטעם מושב זקנים וזקנות של העדה הבכאורית, מוסד שהוא ייסד אותו בעצמו לא מכבר.

„גניבת דעת!” בעוד סגן ראש העיר נוכר תיאורטית בתעלות-הביוב של לונדון, קפץ עליו רוגנס של גבאי חושב זקנים וזקנות, מוסד ירושלמי ותיק. הם שמעו כי כלנתאר ניהל מגבית מיוחדת לטובת מושב-הזקנים שלו, פנו במיכתב-תלונה אל הרבנים הראשיים ומוסדות-ציבור אחרים. טענו הגבאים: כלנתאר שאל את השם המקורי של מוסדם המ. גונב בכך את דעת התורמים, גובה תרומות המיועדות למעשה, למוסד הוותיק. בירורה היסודי של הפרשה נידחה עד שובו של כלנתאר משליחותו. בינתיים נוקט משרד-הסעד בצעד ראשון: הוא לא ישתתף בתקציב מושב-הזקנים החדש ולא יעזור לו בכל צורה שהיא, עד אשר ישנה את שמו.

אנשים

● אחרי שאיש חרות, העיתונאי אבא אחימאירי, רמו כמה פעמים במאמריו כי המשורר יעקב כהן „מלא חרדה מזה עשרות שנים” על שבשעתו חיבר את שיר הביריונים, ששימש כהימנון לברית-השבוע מיכתב ובו הוא מכחיש נמרצות כאילו הוא מסתייג משירו זה. השיב אחימאירי: „תסלח לי משוררי הנערץ, משורר הכותל הביריונים.”

● ראש-ממשלת-ישראל דויד בן-גוריון חזר הראה השבוע את מלוא כוחו הבלשני-המדעי בישיבת מרכז מפא"י, כאשר אחד הנואמים דיבר על „שפלת החוף”, הזדרזו באיגון להעיר בקריאת בנינים: „אין לומר שפלת החוף, החוף אינו שפלה. יש לומר מישור החוף. שפלה הוא מקום שיש בו גבעות.” קט שרה-אצור לוי אשכול חולק על דעת ראש-ממשלתו. „יש לומר דווקא רצועת החוף.” טען אשכול.

לצאת למסע-הביכורים כאשר סליהם על כתפיהם. אולם הטקס נראה מלאכותי ושי-דוף אף יותר מאשר בשנים הקודמות. כי הקרן הקיימת, מוסד שאבד עליו הכלח והנראה בעיני רבים כשריד מיותר ובו בני של תקופה שעברה, נראה כתחליף עלוב מאוד לבית-מקדש. לא קל היה למרות ברחבי הארץ להסביר לתלמידיהן את פשר הטקס ואת קדושת הקרן.

כמו כל ערכי הדור האחרון, היה גם חגיגת-הביכורים נתון במשבר רוחני עמוק, שתבע חשבון-נפש חדש — לא הראשון, וגם לא האחרון, בדברי ימי עמ"ישראל.

מחחרת

ההחלטה הוקדמה

מעטים מאוד האמינו למקרא עיניהם. הידיעה שהודפסה שחור על גבי לבן בגליון העולם הזה (1020), תחת הכותרת הרומזת: שזכר ש"ב הסבירה בפשטות: אחד מקרוב בני של חרותי כינס בקוצה של אנשי חוק, הודיע להם כי נאמר ליעקב חרותי בפירוש על-ידי חוקריו שישוחרר מייד — בתנאי שיעיד כי שמואל תמיר הוא המני היג הרעיוני והמעשי הכלי-יכול של המחזרת שרצחה את ד"ר קסטנר.

ביום שבו נדפס העיתון קיבלה הידיעה את אישורה הרשמי למחצה מעל דוכן העדים, באולמה של השופטת מינה שמיר, אמר עד התביעה סמ"מ יצחק אהרוני, איש המטה הארצי של המישטרה: „הצענו לחרותי להעיד מי היו האנשים שמעליו הוא לא הסכים.”

כשנסתיימה החקירה המוקדמת בהעברת התיק לבית-הדין המחוזי, סירבה הר שופטת לשחרר את חרותי בערבות, כנהוג במיקרים דומים. פרקליטו של חרותי, עורך-הדין יהודה גולדנברג, עידע על ההחלטה, הביא את טענותיו לפני שלושה שופטים מחוזיים: „שולחי מוחזק בשירי רות-לב, המישטרה מנסה ללחוץ עליה, בכך שאינה משחררת אותו ממעצרו.” בית-הדין קשיב לטענות הרציניות והביע תמיחה. אולם סגן-פרקליט-המדינה, מרים בן-פורת, פיזרה את ספקותיו: „חרותי סרב לשתף פעולה. הצענו לו להעיד שהוא היה רק בורג קטן במכונה. במיקרה כזה היה הופך לעד-המדינה.” טענותיה של בן-פורת היו אישור לידעי עת שפורסמה בהעולם הזה.

הרצשה מוזרה, השופטים חזרו לי לישכתם, חרותי הוחזר לכלא רמלה. ההחלטה היתה צריכה להנתן רק אחרי שלוש שנים. יומיים אחר הישיבה, נקרא גולדנברג לבית-המשפט. הוא מצא שם את חרותי. מולו בלישכת השופט, ייצב פרקליט המחוז יעקב בריאור, שגחבקש למלא את מקומה של בן-פורת, שלא נמצאה במישטרה. בית-הדין קשיב, החליט להקדים את מטרות החוקתו במעצר של חרותי היא להפעיל עליו לחץ למסור פרטים ביהם לאנשים אחרים, אשר לסברת התביעה ידועים לה, לנאשם.

חורבן הבית השני ושקיעת החיים הייחודיים בארץ לא שמו קץ לחגיגת-השבועות בארץ-ישראל. הוא היה החג היהודי הייחיד אשר פאולוס מטרשיש, אידיאלוג הנצרות, ביקש לשמרו. והוא היה החג השנתי הראשון שנתקבל על-ידי הכנסיה הנוצרית. היא רק שינתה את תוכנו: תחת לחוג את ביכורי הטבע, חגגה הנצרות ביום זה את ביכורי הרוח — כניסת המתנצרים הראשונים לחיק הכנסיה. בלבוש החדש הזה הגיע חגיגת-הביכורים הייחודיים העתיק לכל פינות העולם.

הקרן עדיין קיימת. עם עליית הציור נות, שוב קיבל החג העתיק ציביון חדש. אנשי-הרוח של התנועה החדשה, שרובם לא האמינו עוד באלוהים, ביקשו למלא את החגים הדתיים הישנים בתוכן פוליטי אקטואלי ואפילו בתעמולה תנועתית. כך נולד חגיגת-הביכורים המודרני. תחת להביא את ביכורי השדה לבית-המקדש, כפי שעשו אבותיהם לפני עשרות דורות, הביאו ילדי בית-הספר בערים של הישוב החדש את ה„ביכורים” שנקנו בחנות הירקות, למשרדי הקרן הקיימת. הטקס הונהג בכל רחבי הארץ, אך נשאר מלאכותי וחסר עומק. לא היה בו דבק מלהטיגשמה של עובד-האדמה הקדום, שירא את כוחות השמיים והטבע וביקש להשיב את האלור הוות להשפיע עליו משפע ברכותיה גם בשנה הבאה, פן ימות ברעב.

השנה שוב התכוננו אלפי ילדים ללבוש בגדי לובן, לעטור את ראשיהם בזרים,

העם

כלי בית-מיקדש

חגיגת-הביכורים הייתה הצנוע מבין שלוש חגים, שסימלו בימי קדם את הפלא הנצחי של הטבע המתחדש. אולם דווקא הוא מסמל, אף יותר משני החגים האחרים, את הרציפות של דברי ימי-הארץ. מכנען לנצרת. כאשר כבש יהושע בן-נון את יריחו, כבר היה חגיגת-הביכורים עתיק מאוד. שיבעה שבועות נמשך קציר הדגן בארץ כנען. בתום העמל הקריב בן-כנען את ביכורי עמלו לאלילי הפוריות, שביכרו את מעשי ידיו.

כאשר התגברה בהדרגה דת משה בארץ, לא אבד התוכן החקלאי לפני ראשית הקציר עלה האכיר הישראלי ירושלימה, הגיש את מצותיו לבית-המקדש. כעבור 7 שבועות, אחרי גמר הקציר, חזר שופע תודה לבית-המקדש, כשבידיו שני ככרות לחם מביכורי החיטה. אולם הנימה החקלאית השתלבה עתה עם נימה לאומית-דתית. חגיגת-הביכור משמעות נוספת, כחג מתן עשרת-הדיברות בהר-סיני.

* ב"1957 נחוג חג השבועות ב"5 ביוני, שלושה ימים אחרי הופעת הגליון. השנה הוא נחוג בשבוע שעבר, בסוף מאי.

מרילין מונרו ויעקוב חודורוב

חרת הפועל נגד כוכבי הכדורגל של ניו-יורק, קמיע של הנבחרת הישראלית. בתמונה היא נראית יושבת במכונית קאדילאק, המסיעה אותה בתוך האיציטדיון, כשיעקב חודורוב, שוערה האגדי של נבחרת ישראל, צועד לידה, ומרים את ידה בידו.